

Ranko Ceraj

ANALIZA STANJA SPORTSKIH AKTIVNOSTI, POSTIGNUĆA, KADROVA I OBJEKATA U UČENIČKIM DOMOVIMA HRVATSKE

1. UVOD

Učenički su domovi srednjoškolske ustanove u kojima žive učenici srednjih škola za vrijeme svojega školovanja, a uređene su i ustrojene da bi im olakšavale učenje i uspješan završetak školovanja u novim sredinama izvan obiteljskog ozračja. Zadaće su učeničkih domova opće i posebne. Zadatak je ustanova osigurati pedagoške uvjete učenicima za što samostalnije stjecanje općeg i stručnog obrazovanja u odabranim školama, radnim i društvenim sredinama, ali osigurati i najpovoljnije životne, radne i društvene uvjete.

U ovom radu analizirat ćemo dio radnih i društvenih uvjeta koje danas osiguravaju učenički domovi u Hrvatskoj, a odnose se na sportske aktivnosti, postignuća, kadrove i objekte u našim učeničkim domovima.

2. CILJ RADA

Ispitati trenutačno stanje u sportsko-rekreacijskim aktivnostima, sadržajima, kadrovima i postignućima u svim učeničkim domovima Hrvatske.

U Hrvatskoj danas imamo 57 učeničkih domova. Trenutačno djeluje 56 jer je do daljnjega zatvoren Učenički dom srednje škole Mate Blažine u Labinu. Ukupni smještajni kapacitet aktivnih domova je 8074 mjesta.

3. METODE RADA

Da bi se prikupili potrebni podaci napravljen je anketni upitnik od 15 pitanja. Uz prethodni telefonski razgovor s ravnateljima učeničkih domovima, pismo namjere i anketni upitnik su poslani e-poštom. Pristigli su odgovori obrađivani i uvrštavani u tablice rezultata prema definiranim regijama Republike Hrvatske, a to su:

1. Središnja regija koju čine Zagreb, Zagrebačka i Krapinsko-zagorska županija (Bedeckovčina i Pregrada) ima 17 učeničkih domova.
2. Sjeverna regija koju čine Virovitičko-podravska (Virovitica), Bjelovarsko-bilogorska (Bjelovar, Garešnica), Koprivničko-križevačka (Križevci), Varaždinska (Varaždin, Maruševac), Međimurska (Čakovec), Sisačko-moslavačka (Kutina) te Ivanić Grad iz Zagrebačke županije ima 10 učeničkih domova.

3. Istočna regija koju čine Osječko-baranjska (Osijek), Vukovarsko-srijemska (Vukovar) i Požeško-slavonska (Požega, Pakrac) županija ima 7 učeničkih domova.
4. Zapadna regija koju čine Istarska (Labin, Pula, Pazin), Primorsko-goranska (Rijeka, Moravice, Bakar, Lovran), Karlovačka (Duga Resa, Karlovac, Ogulin) i Ličko-senjska (Korenica, Gospić) županija ima 15 učeničkih domova.
5. Južna regija koju čine Zadarska (Zadar), Splitsko-dalmatinska (Kaštel Štafilić, Split, Pučišća) i Dubrovačko-neretvanska (Dubrovnik) županija ima 8 učeničkih domova.

4. REZULTATI ANALIZE

Anketni upitnik ima 15 pitanja. Prva grupa od 8 pitanja odnosi se na broj aktivnosti koje se provode u učeničkom domu, kojima se bave djevojke, a kojima mladići, koliko se utroši vremena i koliko se često provode u tjedan dana i koja su postignuća u zadnjih 5 godina na natjecanjima regije i države u muškoj i ženskoj konkurenciji. Druga grupa od 4 pitanja traži odgovor na pitanje koliko djelatnika vodi sportsko-rekreacijske aktivnosti u učeničkom domu, kojeg su zvanja i zanimanja, na koji način su u organizaciji sportsko-rekreacijskih aktivnosti uključeni korisnici učeničkog doma, koriste li se usluge vanjskih suradnika, u kojim aktivnostima i koliko često. Treća grupa od 2 pitanja odnosi se na sportske objekte koje učenički dom ima ili koristi u svojoj okolini. Jedno pitanje traži subjektivnu procjenu ispitanika, a odnosi se na posebnost u radu sportsko-rekreacijskih aktivnosti u njihovom učeničkom domu.

Rezultate obrade prve grupe pitanja nalazimo u tablici 1.

REGIJE	SPORTSKO-REKREACIJSKE AKTIVNOSTI			VRIJEME		BROJ KORISNIKA		NATJECANJA	
	djevojke	mladići	učestalost	sati	učestalost	djevojke	mladići	region.	državna
Središnja 17	S 5 R 10	S 5 R 6	D 37/17 M 36/19	136	1-5x tj.	270/100 370	394/173 567	D 35 M 49	D 11 M 12
Sjeverna 10	S 4 R 8	S 4 R 7	D 21/16 M 31/12	75	1-3 x tj 1-5 d.	179/122 301	372/108 480	D 30 M 37	D 9 M 11
Južna 8/7	S 4 R 2	S 4 R 3	D 12/2 M 14/4	35	1-2 x tj. 1-5d.	111/10 121	160	D 12 M 11	D 2 M 5
Istočna 7/6	S 4 R 5	S 4 R 3	D 13/5 M 16/3	64	1-5x tj.	139/75 214	224/37 261	D 29 M 32	D 10 M 11
Zapadna 15/13	S 5 R 6	S 5 R 8	D 26/10 M 32/12	143	1-3 x tj.	208/47 255	380/36 416	D 31 M 36	D 14 M 14
UKUPNO: 57	-	-	D 109/ 50 M 129/ 50	453	-	907/354 1261	1530/354 1884	D 137 M 165	D 46 M 53

Legenda tablice: S – sportske aktivnosti, R – rekreacijske aktivnosti, D – djevojke, M - mladići

Sportske aktivnosti kod djevojaka su: odbojka, rukomet, stolni tenis, šah i streljaštvo. Kod mladića su: nogomet, košarka, stolni tenis, šah i streljaštvo. Streljaštvo više nije natjecateljska aktivnost državne domijade, ali su je Središnja i Zapadna regija zadržale u svojim regionalnim natjecanjima. Rekreativne se aktivnosti provode u svim regijama te će biti samo nabrojene: tenis, plivanje, atletika, badminton, izleti, pješačke ture, ples, teretana-fitness, squash, biciklizam, klizanje, rolanje, vožnja kanua, jahanje, izviđači, rad u okolici, trčanje u prirodi. Neke od sportskih aktivnosti kod djevojaka odnosno mladića koriste se u rekreacijske svrhe, a to su: košarka, rukomet, odbojka i streljaštvo.

Najviše sportsko-rekreacijskih aktivnosti kod djevojaka imamo u Središnjoj regiji, a kod mladića u Zapadnoj regiji. Najučestalije korištenje svih aktivnosti imamo u Središnjoj regiji kod djevojaka i mladića. Najviše sati u tjednu na sportsko-rekreacijske aktivnosti koristi Zapadna regija, dok je učestalost provođenja aktivnosti najbolja u Središnjoj i Istočnoj regiji. Najveći broj korisnika u obje populacije je u Središnjoj regiji, ali mora se naglasiti da na anketni upitnik nisu odgovorili neki učenički domovi iz Južne, Istočne i Zapadne regije, ukupno 4 učenička doma. Najviše osvojenih mjesta ima Središnja regija na svojim natjecanjima, dok je na državnoj razini najbolja Zapadna regija.

Obrada druge grupe pitanja i rezultati nalaze se u tablici 2.

REGIJE	VODITELJI		UKLJUČENOST UČENIKA		VANJSKI SURADNICI			
	kineziolog	ostali	voditeljstvo	pomoć	da	ne	aktivnosti	učestalost
Središnja	15	32	5 domova	9 domova	11	5	21	1,5 h, 1-2 x tj.
Sjeverna	10	16	1 dom	8 domova	6	4	6	2h, 1-2 x tj.
Južna	4	11	-	5 domova	4	2	6	1-2 x tj.
Istočna	7	9	3 doma	4 doma	1	5	3	2-3 x mj.
Zapadna	9	32	5 domova	8 domova	4	9	8	2 h, 1-2 x tj.
UKUPNO	45	96	14	34	26	25	44	-

Ova tablica pruža nam cjelovitu strukturu vođenja sportsko-rekreacijskih aktivnosti u učeničkim domovima. Broj kineziologa nije se ništa mijenjao posljednjih godina, ali se zato povećao broj ostalih koji rade kao voditelji aktivnosti. Najbolji statistički odnos što se tiče broja kineziologa i učeničkih domova imamo u Sjevernoj i Istočnoj regiji, zatim dolazi Središnja, dok začelje drže Zapadna i Južna regija. Problem u naravi je malo drugačiji, neki domovi imaju zaposlena 2 do 3 kineziologa dok ih drugi uopće nemaju, što znači da nema ravnomjerne pokrivenosti s kadrovima. U kategoriji ostalih Središnja i Zapadna regija je znatno iznad drugih regija, što se

vidi po broju aktivnosti koje provode (tablica 1). U kategoriji ostalih nabrojat će se sva zanimanja koja na neki način vode sportsko-rekreacijske aktivnosti u učeničkim domovima svih regija. To su: profesori likovne kulture, povijesti, zemljopisa, filozofije, kemije, obrane i zaštite, proizvodno-tehničkog odgoja, matematike, fizike, religijske kulture, inženjer prometa, inženjer strojarstva, sociolog, pedagog, politolog, socijalni pedagog, psiholog, zdravstveni tehničar, tehničar SSS-ekonomist, dipl. ekonomist, socijalni radnik, medicinska sestra, noćni pazitelj i magistar ekonomije. Ukupno 141 zaposlenik koji zajedno rade na poslovima sporta i rekreacije u učeničkim domovima.

Što se tiče uključenosti učenika u voditeljskim poslovima ističu se Srednja i Zapadna regija, dok svega 34 učenička doma potiču učenike na pomoć pri organizaciji sportsko-rekreacijskih aktivnosti.

Korištenje vanjskih suradnika je postala praksa u učeničkim domovima, a jedan od razloga je to što u sportsko-rekreacijskim aktivnostima radi puno odgajatelja koji nisu kineziolozi. To se naročito očituje u Centralnoj regiji po ukupnom broju kadrova i po broju aktivnosti u kojima djeluju, dok ih najmanje koristi Zapadna regija u odnosu na broj učeničkih domova. Uglavnom u svim regijama učestalost rada je 1 do 2 sata do 2 puta tjedno. Iznimka je Istočna regija gdje vanjski suradnici rade 2 do 3 puta mjesečno pred odlazak na natjecanja državne domijade.

Treća grupa pitanja vezana za objekte nalaze se u tablici 3.

REGIJE HRVATSKE	UČENIČKI DOMOVI		OKOLICA UČ. DOMOVA	
	broj	sportski objekti	broj	sportski objekti
Središnja 17	10 da 7 ne	Vanjsko pol. igralište 8; dvorana za st. tenis 4; š.s. dvorana 3; teretana 2; sp. dvorana 1	12 da 4 ne	Š.s.dvorane 11; sadržaje domova 5; streljana 5; bazen 2; vanjski pol. teren 3
Sjeverna 10	7 da 3 ne	Vanjsko pol. igralište 4; badminton igralište 2; š.s. dvorana 2; s. praktikum 2	10 da	Š.s.dvorana 5; streljana 2; s. dvorana 4; n. igralište 1; pol.v. igralište 5; bazen 2
Južna 8/7	4 da 3 ne	Pol. v. igrališta 2; dvorana za st.t. 1; s. praktikum 1; š.s. dvorana 1; dvorana za ples 1	5 da 2 ne	Pol. v. igralište 3; sp. dvorana 1; š.s. dvorana 1
Istočna 7/6	4 da 2 ne	Dvorana za st.t. 2; dvorana za šah 1; vanjsko pol. igralište 2; š.s.dvorana 1; fitness studio 1	4 da 2 ne	Pol. v. igralište 3; grad. sp. dvorana 1; š.s. dvorana 1
Zapadna 15/13	6 da 7 ne	Sp. dvorana 1; teretana 4; streljana 1; dvorana za st. t. 2; vanjsko pol. igralište 4; š.s. dvorana 1; kino dvorana 1	13 da	Vanjski pol. igralište 6; streljana 3; sp. dvorana 5; nog. igralište 1; š.s. dvorana 5
UKUPNO:	33 da 22 ne	vanjsko pol. igralište 20; dvorana za st. tenis 9; š.s. dvorana 8; sp. dvorana 2; teretana-fitness 6; badminton igralište 1; sp. praktikum 1; dvorana za ples 1; dvorana za šah 1; streljana 1; kino dvorana 1	44 da 8 ne	vanjsko pol. igralište 20; š.s. dvorana 23; sp. dvorana 11; streljana 10; bazen 4; n. igralište 2; sadržaji drugih domova 1

Da bi se provodile sve sportsko-rekreacijske aktivnosti koje su predviđene Planom i programom u učeničkim domovima potrebni su sportski objekti. Iz tablice 3 vidljivo je da učenički domovi imaju na raspolaganju određeni broj objekata, dio objekata koriste jer su sastavni dio srednjih škola i dio objekata koriste u svojoj bližoj okolici kroz najam ili neki drugi oblik suradnje. Najpovoljnije stanje je u Središnjoj i Sjevernoj regiji, dok je najnepovoljnije u Zapadnoj regiji. Upravo iz razloga nedostatka sportskih objekata 44 učenička doma koristi objekte u okolici, kako bi pružilo što optimalnije uvjete za razvoj svojih korisnika. Isto tako zabrinjava činjenica da 22 učenička doma nema nikakvih sportskih objekata, te su primorani koristiti objekte u okolici ako ih ima.

Spomenuli smo pitanje koje je tražilo više subjektivnu procjenu ispitanika. Ono glasi – Postoji li neka posebnost u radu na sportsko-rekreacijskim aktivnostima, koju biste željeli istaknuti u radu Vaše Ustanove?

Na to pitanje odgovorilo je 20 učeničkih domova; 8 u Središnjoj regiji, 2 u Sjevernoj regiji, 2 u Južnoj regiji, 2 u Istočnoj regiji i 6 u Zapadnoj regiji.

U Središnjoj regiji naglašavaju senzibiliziranost za interes učenika za aktivnostima, a tako i za njihovim promjenama. Ponosni su na svoje mogućnosti i htijenje za organizacijom natjecanja Regionalne domijade u mnogim sportovima, naglašava se entuzijazam, njegovanje zajedništva i samosvijesti u natjecanjima, suradnja s drugim domovima. Veseli uspjeh uređenja prostora za sport, njegovo opremanje vlastitim snagama i zajedničkim korištenjem. Ističu se projekti edukacije u plivanju, atletici, ponos što se potaknulo gotovo sve korisnike doma na sportsko-rekreacijske aktivnosti.

U Sjevernoj regiji ističu sportska natjecanja unutar domova, sportske sadržaje koje imaju. Ističe se motivacijsko djelovanje kineziologa kroz izviđaštvo i rad u okolišu.

Južnu regiju muči veliki nedostatak stručnih kadrova i objekata kojima bi svojim korisnicima omogućila obogaćenje sadržaja u svakodnevnom životu i radu.

Istočna regija ističe svoje organizacijske sposobnosti u suradnji sa sportskim društvima s kojima organiziraju vožnje biciklima, kanuima, klizanje, rolanje, plivanje, jahanje, slobodno penjanje, planinarenje. Drugi pak ističu prigodna natjecanja i druge aktivnosti tijekom cijele godine.

Zapadna regija žali za ukidanjem streljaštva, jedne od natjecateljskih disciplina, ističu veliki angažman voditelja i izvan radnog vremena, naglasak je na usvajanju novih znanja, što je i pedagoška opravdanost sportsko-rekreacijskih aktivnosti. Naglašava se kontinuitet te redovito sudjelovanje na sportskim natjecanjima. Posebno se ističe dobra suradnja sa sportskim klubovima i institucijama u okolici. Neki od malih učeničkih domova naglašavaju da zbog malog broja djelatnika teško mogu kvalitetno

organizirati slobodno vrijeme korisnika-učenika, u nedostatku primjerenog prostora i stručnog vodstva mnogi od njih odustaju od sportsko-rekreacijskih aktivnosti.

5. ZAKLJUČAK

1. Ova anketa i njezina analiza provedena je unutar kalendarske godine i donosi realno stanje sportsko-rekreacijskih aktivnosti, postignuća, kadrova i objekata u učeničkim domovima Hrvatske. U rezultate nisu uključena 4 učenička doma jer nisu poslali svoje ankete ili nisu u funkciji.
2. U odnosu na ukupni smještajni kapacitet učeničkih domova 8074 mjesta, 3145 djevojaka i mladića bave se sportsko-rekreacijskim aktivnostima, što čini 39% ukupne populacije. Taj postotak je nešto veći jer dosta učeničkih domova svoje kapacitete popunjava studentima.
3. Od 141 djelatnika koji sudjeluju u realizaciji sportsko-rekreacijskih aktivnosti, svega je 45 kineziologa. U realizaciju ovih aktivnosti korisnici-učenici uključeni su u 48 učeničkih domova. Vanjski su suradnici očito potrebni u realizaciji aktivnosti obzirom na postojeće stanje kadrova.
4. Postojeći sportski objekti pri učeničkim domovima nisu dovoljni da bi zadovoljili sve potrebe odvijanja Planova i programa rada, zato se koriste objekti u bližoj okolini. Korištenje samostalno dogovaraju ustanove, jer ne postoji sistem osiguravanja objekata iako su učenički domovi u sustavu srednjeg školstva.

6. LITERATURA

1. Rosić, V. (2001). Domski odgoj, Grafrade, Rijeka.
2. Rosić, V. (2001). Monografija učeničkih domova Republike Hrvatske.
3. Zegnal, M. (2006). Kvaliteta slobodnog vremena u programima sportske rekreacije u učeničkim domovima Hrvatske, Zbornik radova 15. ljetne škole kineziologa Republike Hrvatske.
4. Pravilnik natjecanja, (2011). Domijada - smotra i natjecanje učeničkih domova Republike Hrvatske.